

Про шляхи вирішення проблем у макроекономічній сфері держави в ексклюзивному інтерв'ю "Віснику Національного банку України" розповів доктор економічних наук, професор, академік Національної академії наук України, директор Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України Валерій ГЕЄЦЬ.

Valerii HEIETS, PhD (Economics), Professor, Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine, Director of the Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine, told how to solve problems of the Ukraine's economy in the exclusive interview to the "Herald of the National Bank of Ukraine".

Валерій Геєць: "Якісні зміни в економіці України є нагальними"

Valerii Heiets: "Quality changes
in Ukraine's economy are urgent"

Сталий економічний розвиток країни є базисом і ключовим чинником, який забезпечує поступове підвищення рівня життя громадян та соціальних стандартів. Проте в Україні кілька років поспіль економіка розглядалася лише як елемент, що використовується для реалізації державної політики в різних сферах. Наслідком цього стало уповільнення економічного зростання, пригнічення ділової та підприємницької активності, згорання багатьох важливих програм через дефіцит коштів на їхню реалізацію. Диспропорції між реальним станом економіки та потребами з фінансування необхідних видатків були виснажливіми, створювали викривлене уявлення про її ресурсний потенціал та за-

нас міцності. Економіка держави потребує системного оздоровлення та створення прозорих умов ведення бізнесу. Це буде позитивним сигналом для іноземних інвесторів та вітчизняних підприємців, які останні кілька років поступово згортали діяльність та виводили кошти. Нині вибір правильних підходів та ефективних інструментів для регулювання макроекономічних процесів забезпечить поступове відновлення і розвиток на перспективу.

Stable economic development of Ukraine is the basis and key factor which assures gradual augmentation of citizens' living and social standards. But, in Ukraine, for several years running, the economy has been considering as an element for conducting the state policy in different spheres. It resulted in a deceleration of economic growth, oppression of business and entrepreneurial activity, reduction of many important programs due to a scarcity of funds for their implementation. Imbalances between the real state of the economy and a need to finance necessary expenditures were harassing and created the distorted representation of economy's resource potential and safety factor. The economy of the state needs integrated improvement and creation of transparent conditions to conduct business activity. It will be a positive signal for foreign investors and domestic entrepreneurs, which have been gradually curtailing their activity and withdrawing funds for the last several years. Nowadays, the choice of right approaches and efficient instruments for macroeconomic processes regulation will facilitate a gradual recovery and development in perspective.

— Валерію Михайловичу, більшість експертів оцінює сучасний стан економіки України як незбалансований, переобтяжений впливом тінювого сектору, фіскальним і регулятивним тиском на бізнес, значними витратами на соціальну сферу, що фінансуються за рахунок коштів державного бюджету. Які ключові чинники впливали на формування такого стану останнім часом?

— До негативних факторів посилення фіскального тиску на бізнес належать значні переплати різних податків, зокрема податку на прибуток (19 млрд. грн.) та висока заборгованість бюджету з відшкодування ПДВ (17 млрд. грн.). За відсутності дії цих факторів державний бюджет України у 2013 році недоотримав би ще приблизно 14% податкових надходжень.

У державних бюджетах України впродовж останнього десятиліття видатки на соціальний захист, на соціальне забезпечення населення були найвагомішою групою видатків (у 2013 році — близько 100 млрд. грн), що зумовлено невинним зростанням бюджетних трансфертів населенню. Важливою негативною тенденцією останнього десятиліття (2004–2013 рр.) є також випереджальна динаміка середньорічного зростання поточних трансфертів населенню (132.6%) порівняно з динамікою номінального ВВП (119.4%). Це стосується і підвищення заробітної плати працівників бюджетної сфери (121.7%). За умов збільшення поточних трансфертів населенню та заробітної плати у 2012–2013 рр. лише у межах зростання ВВП витрати бюджету скоротилися б майже на 40 млрд. грн., а дефіцит зведеного бюджету України — на третину.

Значні обсяги бюджетних транс-

фертів населенню зумовлені також бюджетною підтримкою Пенсійного фонду України, видатки якого останніми роками є чи не найбільшими серед країн Європи (у 2013 році — приблизно 17% від ВВП, тоді як максимальний показник у європейських країнах — менше 14%). Отже, найважливішою передумовою зниження фіскального тиску на бізнес є обмеження бюджетних видатків на соціальне забезпечення з одночасним захистом малозабезпечених верств населення (на основі сукупного доходу сім'ї).

— На думку багатьох аналітиків, “подвійний дефіцит” є дуже вагомих чинником фінансової вразливості. Впродовж багатьох років поспіль зростає дефіцит державного бюджету, погіршувалися показники сальдо зовнішньої торгівлі, адже обсяги імпорту невинно зростають, натомість вітчизняні товари на зовнішніх ринках втрачають конкурентоспроможність і відповідно — попит. При цьому уряд рік у рік збільшував обсяги боргового фінансування. Якими мають бути антикризові заходи для якісного оздоровлення економіки?

— У 2013 році дефіцит державного бюджету становив 5.2% від ВВП (з урахуванням рекапіталізації), а дефіцит поточного рахунку платіжного балансу — майже 9% від ВВП. Джерелом фінансування “подвійного дефіциту” були державні та зовнішні приватні позики, які збільшували величину державного і валового зовнішнього боргу України. Внаслідок хронічної дефіцитності бюджету і поточного рахунку нині Україна знаходиться в ситуації так званого “боргового зашморгу”, коли залучення нових позик здійснюється з метою погашення попередніх боргів, а держава

не в змозі самотужки розрахуватися з кредиторами.

Розмір державного боргу і валового зовнішнього боргу України вже перевищив об'єктивно зумовлений “порог платоспроможності”, внаслідок чого держава не може розраховувати на постійний приплив позичкових коштів для рефінансування накопичених боргів, а змушена звертатися за допомогою до офіційних кредиторів. Однак залучення масштабного зовнішнього фінансування від США, ЄС та МВФ потребуватиме реалізації радикальних економічних реформ, які, з одного боку, сприятимуть оздоровленню фінансової системи держави, а з другого — спричинять підвищення соціальної напруги в суспільстві. Варто також враховувати, що пошук джерел рефінансування боргових виплат і покриття “подвійного дефіциту” у 2014 році не створює передумов для вирішення проблем неплатоспроможності держави у тривалій перспективі.

Згідно з оцінками Інституту економіки та прогнозування сума залучення екстреного зовнішнього фінансування для покриття дефіциту бюджету і платіжного балансу України в поточному році має становити близько 17 млрд. доларів США. Для отримання такої суми із зовнішніх джерел необхідне відновлення співробітництва з МВФ та укладення двосторонніх угод з урядами США та ЄС.

Для налагодження співробітництва України із зовнішніми кредиторами та мінімізації ризиків фінансової дестабілізації в умовах поглиблення кризових явищ і посилення зовнішніх загроз для нашої країни необхідно реалізувати такі заходи у сфері боргової та фінансової політики держави:

– скоротити дефіцит державного бюджету України до рівня 2.5–3% від ВВП, що сприятиме зменшенню потреб у залученні позичкових коштів і посиленню стійкості державних фінансів України;

– оздоровити фінансовий стан НАК “Нафтогаз України” шляхом приведення тарифів на газ і теплову енергію для населення до рівня собівартості, підвищення якості корпоративного управління компанії, скасування механізмів державної підтримки компаній і банків за рахунок випуску ОВДП;

– активізувати співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями – Міжнародним валютним фондом, Світовим банком, Європейським банком реконструкції та розвитку, Європейським інвестиційним банком, Чорноморським банком торгівлі і розвитку з метою використання їх фінансового та інноваційного потенціалу для започаткування процесів, пов’язаних із вирішенням стратегічних завдань розвитку економіки України;

– стимулювати ринковий попит на гривневій ОВДП і зменшити обсяги розміщення валютних ОВДП з метою зниження валютних ризиків державного боргу України;

– формувати системи підзвітності, підконтрольності й транспарентності державних гарантій, обмежити сфери дії таких гарантій потенційно самокупними інвестиційними проектами загальнодержавного значення, запровадити механізми часткових гарантій, які гарантуватимуть зниження фіскальних ризиків для держави.

– Чи може бути “шокова терапія” універсальним рецептом для поліпшення стану економіки будь-якої країни, основою для проведення структурних реформ, модернізації виробництва, підвищення ефективності праці? Які заходи реформування економіки нині є прийнятними для українського суспільства та отримують якщо не загальне схвалення, то принаймні суспільний консенсус щодо розуміння їх необхідності?

– Користуючись термінологією поставленого запитання, зазначу, що так звана “шокова терапія” не є і не може бути універсальним рецептом у контексті сукупності порушених Вами проблемних питань. Підходи “шокової терапії” доцільно використовувати для досягнення в економіці країни макроекономічної стабільності.

Універсальність підходу означає дотримання консервативної макроекономічної політики з одночасною переоцінкою напрямів використання ресурсів бюджету, без чого здійснити в подальшому всю сукупність структурних реформ і модернізацію виробництва нереально. Для розв’язання низки завдань, спрямованих на забезпечення структурної перебудови економіки на базі досягнутої макроекономічної стабільності на засадах її модернізації, але вже в середньостроковій перспективі, необхідні:

– здійснення заходів у сфері регуляторної політики та формування інвестиційного клімату, що має якісно поліпшити умови ведення бізнесу;

– формування інститутів розвитку та розробка заходів щодо підтримки малого і середнього бізнесу, які в усі часи глибоких структурних змін давали змогу підтримати рівень зайнятості населення і знизити рівень навантаження на бюджет;

– розробка та реалізація сучасної промислової політики, спрямованої на піднесення ступеня мультиплікативності й забезпечення ініціації процесів зниження рівня витратності економіки (це є актуальним для індустріально розвинутих країн, до яких належить і Україна, де одночасно закінчується первинна модернізація (індустріальна стадія) й відбувається перехід до вторинної модернізації (постіндустріальної));

– реформування української соціальної держави, переобтяженої зобов’язаннями, та одночасна генеза її нового прообразу, спрямованого на формування та підтримку розвитку людського капіталу;

– реорганізація системи державного управління в напрямі підвищення як ролі, так і відповідальності регіональних органів влади.

Уся сукупність як цих, так і інших заходів реформування буде успішною та результативною за умови забезпечення політичної стабільності.

– Необхідність реформ загалом є очевидною. Які заходи слід запровадити для досягнення якісних макроекономічних змін, підвищення рівня конкурентоспроможності товарів вітчизняних виробників на внутрішньому та зовнішніх ринках?

– Макроекономічні зміни в економіці України нині є нагальними, причому вони першочергово пов’язані з реалізацією заходів щодо забезпечення макроекономічної стабільності. До

них належить базовий і добре відомий пакет, пов’язаний із досягненням бюджетної консолідації як у частині збільшення доходів за рахунок тих сфер, які мали мінімізувати сплату податків, так і за рахунок скорочення видатків бюджету з одночасною переоцінкою їх результативності щодо впливу на стан економіки, грошово-кредитної та боргової політики. Нині проблема досягнення макроекономічної стабільності є ключовою, а її зміст і першочергові заходи добре відомі й неодноразово обговорювалися.

Стосовно підвищення рівня конкурентоспроможності товарів вітчизняних виробників ця проблема має дві складові. Перша пов’язана з піднесенням цінової конкурентоспроможності цих товарів, що досягається за рахунок девальвації національної валюти. Девальвація в Україні вже відбулася, але за результативністю вона має дуже обмежений час дії, до того ж одночасно підвищує рівень боргового навантаження, а також витрати на критичний імпорт, загрожує зростанням інфляції. До цих заходів слід додати необхідність захисту вітчизняного ринку від недобросовісної конкуренції та неякісного імпорту, який загрожує економічній та екологічній безпеці держави, а також обмеження імпорту продукції, яка може виготовлятися в Україні, шляхом застосування спеціальних заходів відповідно до міжнародних договорів, угод і правил СОТ.

Іншою складовою підвищення конкурентоспроможності українських товарів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках є скорочення витрат на їх виробництво та налагодження випуску нової продукції, яка матиме попит на ринках. Це завдання є середньо- та довгостроковим і пов’язане з модернізацією економіки, що забезпечить її структурну перебудову. Для цього слід розробити й реалізувати політику економічного зростання, яка за сучасним змістом відповідає заходам політики стимулювання пропозиції, на противагу політиці стимулювання попиту, яку ми реалізовували довгий час, використовуючи для цього боргову модель економіки, що нині вже вичерпала себе.

– Національний банк України послідовно проводить грошово-кредитну політику, спрямовану на забезпечення стабільності національної грошової одиниці, підтримання цінової стабільності, зменшення волатильності валютного ринку. Проте очевидно, що

забезпечити сталий розвиток фінансового ринку держави та оздоровити економіку лише за допомогою монетарних інструментів центрального банку неможливо. Які підходи є оптимальними для подолання деформацій грошово-кредитної сфери, які державні органи та приватні структури мають бути задіяні у спільних заходах із подолання кризових явищ?

— Коли йдеться про подолання кризи в будь-якій сфері, сказати наперед і однозначно, які заходи спрацюють оптимально, а які ні — складно. І прикладів тому — безліч. Візьмемо хоча б досвід рекапіталізації банків за рахунок коштів держбюджету: у багатьох країнах цей інструмент виявився ефективним, деякі держави навіть заробили на цьому, а в нас — не зовсім.

Деформації і кризи здебільшого специфічні, тому вибір інструментарію їх подолання (мінімізації) обов'язково повинен враховувати причини, що їх породили. Коли ми говоримо про деформації грошово-кредитної сфери в нашій країні, слід пам'ятати про те середовище, де зароджувалася, формувалася і розвивалася ця сфера. Справді, чи могли б бюрократично-олігархічний капіталізм, корупція, величезний тіньовий сектор, ресурсні маніпуляції будь-де, будь-коли стимулювати розвиток “правильних”, ефективних, прозорих грошово-кредитних відносин? Ні, звичайно. Тому нинішні хвороби і деформації грошово-кредитної сфери — “плоть і кров” деформацій і хвороб нашої економіки та держави.

Що з цим робити і кому це робити? Роботи вистачить усім — і регуляторам, і експертам, і фінансистам-практикам, і міністрам. Головне — пам'ятати, що сфера грошово-кредитних відносин надзвичайно складна, тому грамотність і професіоналізм управлінських рішень на основі високої відповідальності — критично важливі.

— Як Ви оцінюєте ефективність фіскальної системи з точки зору стимулювання виробництва у промисловому, аграрному та інших секторах, заохочення роботодавців і найманих працівників до налагодження цивілізованих трудових взаємовідносин? Якими є основні проблеми у цій сфері та які заходи фіскальної консолідації необхідно запроваджувати?

— Відомо, податковим законодавством України надано значні стимули різним секторам економіки, зокрема у

вигляді податкових пільг. Останніми роками лише пільги з податку на прибуток перевищували 14 млрд. грн. Однак враховуючи негативну динаміку промислового виробництва, їх застосування ми не можемо вважати ефективним. Адже ефективність фіскального стимулювання виробництва тісно пов'язана зі стабільністю податкового законодавства, зниженням адміністративних перешкод для бізнесу (корупції органів влади і контролюючих органів) та гарантіями прав власності.

Наразі сільськогосподарська галузь має значні податкові пільги (перерахування ПДВ, відсутність податку на прибуток). Частка сільського господарства у національному ВВП становить близько 9%, частка в податкових надходженнях до зведеного бюджету — 1.5%. Відносно полегшене податкове навантаження — певний фактор успішного розвитку галузі в останні роки. В 2011–2013 рр. середньорічний показник обсягу валової продукції сільського господарства був на 25% вищим від показника попередньої п'ятирічки. Сьогодні сільське господарство — найрентабельніша галузь національної економіки.

Водночас сільське господарство значно відстає від середньоекономічних показників за рівнем фондоозброєності (багаторазово) та оплати праці (на 30%). Середньодушовий грошовий дохід у сільській місцевості на чверть нижчий, ніж у містах, тобто село залишається зоною бідності. Це зумовлює необхідність збереження податкових пільг для сільського господарства. Виняток із цього правила нині можна було б зробити лише для великих прибуткових агрохолдингів.

Слід також сказати, що у кінцевій споживчій ціні на продовольство податкова складова (ПДВ харчової промисловості, акцизи та мита) дуже значна, що стримує внутрішній попит на продукцію сільського господарства.

— Яких невідкладних заходів потребують підприємства реального сектору економіки для якісного оздоровлення їхнього фінансового стану?

— Незадовільний фінансовий стан підприємств реального сектору — наслідок впливу як об'єктивних чинників (скорочення попиту на внутрішньому та зовнішньому ринках, високий рівень процентних ставок та фактичне призупинення кредитування підприємств, пов'язане із розгортанням банківської кризи в січні—лю-

тому 2013 року), так і суб'єктивних чинників (ухилення від оподаткування, вивезення капіталу за межі України), зумовлених незадовільним інвестиційним кліматом у країні. Основною проблемою у фінансах реального сектору залишається надмірно високий рівень боргової залежності підприємств, який ще на початок 2013 року перевищував 1.9. Навіть за умови повернення цього показника до рівня середини 2008 року — 1.5 — підприємствам необхідно мобілізувати понад 400 млрд. грн. Серед невідкладних заходів, які дадуть змогу досягти якісного оздоровлення фінансового стану підприємств, вважаємо такі:

— затвердження урядової програми поліпшення інвестиційного клімату в країні, до основних завдань якої віднести усунення причин та посилення відповідальності за корупцію, послаблення адміністративного тиску на бізнес, забезпечення гарантованого державою захисту прав власників, інвесторів та кредиторів у судах;

— термінове прийняття Закону України “Про створення Українського банку розвитку” (УБР) як банку першого рівня з широкими повноваженнями щодо забезпечення найважливіших інвестиційних проектів кредитними ресурсами за низькою процентною ставкою;

— здійснення інвентаризації переліку підприємств-банкрутів (Мінекономрозвитку до 01.07.2014 р.), розробка графіка завершення ліквідаційних процедур, передача активів підприємств-банкрутів життєздатним діючим підприємствам, а також для реалізації пріоритетних інвестиційних проектів;

— прийняття Закону України “Про державну фінансову підтримку підприємств”, у якому потрібно передбачити запровадження прозорих, єдиних для всіх отримувачів регламентів надання фінансової підтримки відповідно до рекомендацій ЄС.

— Глобалізація поступово призводить до “розмивання” економічних кордонів між державами. Нині у світі створюються великі економічні та геополітичні об'єднання держав, котрі мають на меті усунення торговельних бар'єрів, фіскальних і митних обмежень. Географічно близькі європейські держави налагоджують між собою ефективну взаємодію та співпрацю, безмитну торгівлю, вільний рух капіталу і робочої сили. Чи може Україна залишатися осторонь цих

процесів, перебуваючи у “сірій буферній зоні” світових економічних процесів, чи зможе вітчизняна економіка за таких обставин бути конкурентоспроможною з великими глобальними економічними об’єднаннями?

— Ні в якому разі Україна не може і не повинна орієнтуватися на самоізоляцію. Та й зробити це їй не вдасться, оскільки економіка України — це мала і відкрита економіка, в якій зовнішньоторговельний оборот у різні часи був еквівалентним майже 100% ВВП. Світовий досвід переконливо свідчить про те, що країни, які входять до складу регіональних економічних об’єднань, мають значно вищу питому вагу торгівлі високотехнологічними товарами порівняно з країнами, які знаходяться поза їх межами. Україні вкрай важливо диверсифікувати зовнішньоторговельні зв’язки саме в напрямі підвищення ролі товарів з вищою доданою вартістю і досягти в перспективі еквівалентності в торгівлі ними. Тому питання інтеграції з глобальним економічним простором шляхом входження до регіональних об’єднань, де мінімізовані торговельні бар’єри, є вкрай актуальним, оскільки це суттєво сприятиме прискоренню модернізації економіки України.

— Яка модель розвитку грошово-кредитних відносин на перспективу є оптимальною для України з урахуванням її економічного потенціалу, географічного розташування, використання транзитних коридорів, налагодження взаємодії з фінансовими секторами країн-сусідів?

— Про моделі можемо сперечатися довго, оцінювати їхні переваги і недоліки з різних боків, під різними кутами. На мій погляд, тут важлива ціль — країна повинна творити, іншого шляху в нас немає. Сучасний світ економічної (і не тільки) конкуренції дуже жорсткий, слабких виштовхують на узбіччя. Якщо модель сприяє піднесенню і творенню — значить, вона правильна, якщо ні — хибна. В моделі сьогодення пріоритетом є досягнення макроекономічної стабільності з подальшою її трансформацією, яка відповідає змісту економіки стимулювання пропозиції. Про це ми вже говорили вище.

— Зважаючи на реальний стан економіки, глобальну кон’юнктуру, а також враховуючи можливі ризики, який прогноз основних макроекономічних показників розвитку економіки України за песиміс-

тичним, реалістичним і оптимістичним сценаріями Ви можете зробити на коротко- та середньострокову перспективу?

— Основними чинниками впливу на динаміку української економіки у 2014 році залишатимуться зовнішні фактори, а саме: попит з боку основних ринків збуту — Росії та Євросоюзу, а також низький рівень світових цін на сталь, що суттєво обмежуватиме розвиток української економіки.

При цьому хоча у 2014 році й очікується поживлення світової економіки, однак зберігатиметься вплив таких чинників:

— непростой економічної ситуації в євразії;

— можливого уповільнення темпів економічного розвитку великих країн, у тому числі Китаю, Росії, Бразилії, Індії;

— обмеження для України можливості доступу до міжнародних ринків капіталу;

— збереження тенденції виведення корпораціями та іноземними банками капіталів з України і згортання (або перенесення термінів реалізації) інвестиційних проектів іноземними компаніями внаслідок неотримання запланованих прибутків, загрози політичної нестабільності та несприятливості у сфері юридичного захисту прав власності, високого рівня корумпованості тощо.

Серед припущень щодо внутрішнього макроекономічного прогнозу на 2014 рік необхідно акцентувати увагу на таких чинниках:

— збереження недостатнього рівня інвестиційної активності з огляду на низький рівень прибутків підприємств реального сектору економіки та обмежений доступ до кредитних ресурсів;

— несприятливе бізнес-середовище;

— обмежене зростання внутрішнього попиту з боку населення;

— очікуване прискорення інфляції;

— збереження низької конкурентоспроможності вітчизняних виробників порівняно з імпортними товарами;

— загроза збереження дефіциту державного бюджету та касових розривів у Пенсійному фонді на рівні понад 2,5% від ВВП, а також збереження дефіцитів у фондах державного соціального страхування;

— покриття частини витрат на фінансування дефіциту бюджету шляхом емісії грошової маси;

— зростання вартості комунальних послуг упродовж 2014 року (для вста-

новлення середньозваженого тарифу на теплову енергію для населення на рівні середньозваженої економічно обгрунтованої собівартості);

— зростання прихованих інфляційних очікувань шляхом збільшення заборгованостей зі взаємних неплатежів у реальному секторі економіки, з виплати заробітних плат, збільшення обсягу комунальних боргів тощо на тлі політичної кризи та соціального невдоволення серед малозабезпечених прошарків населення.

Зважаючи на всі ці чинники ризику, вважаємо, що нагальною для України є реалізація макроекономічної програми стабілізації. За таких умов передбачення експертів та аналітичні оцінки щодо розвитку макроекономічної ситуації в Україні у 2014 році значно різнитимуться — від незначного спаду до мінімального зростання. На нашу думку, суттєвий спад в економіці у 2014 році можливий лише в разі продовження політичної кризи в Україні, а також у разі надмірної (понад 30%) девальвації національної валюти, що загрожуватиме повторенням ситуації, близької до подій кінця 2008-го та 2009 років. Проте цей варіант кількісно обгрунтувати й оцінити повною мірою неможливо.

Очікувати реалізацію оптимістичного сценарію щодо зростання ВВП у 2014 році на рівні 2%, враховуючи тривалий характер політичної кризи та макроекономічної нестабільності в Україні, нині не маємо підстав.

Бажаний оптимальний варіант сценарію за нинішніх умов (з урахуванням можливого отримання вкрай необхідної зовнішньої фінансової допомоги) — забезпечення динаміки ВВП України у 2014 році на рівні 0.0–1.0%. Такий сценарій розвитку подій був би оптимальним і вельми збалансованим. Він базується на очікуванні можливого призупинення рецесійних процесів та активізації економічної динаміки.

Упродовж 2014 року збережеться імпортозалежна модель економіки України, оскільки її принципова зміна в такий короткий період неможлива. Слід зауважити, що валове нагромадження основного капіталу є ключовим і найвагомим серед усіх інших факторів, котрі мають забезпечити економічне зростання у 2014–2015 рр. і при цьому суттєво сприяти економічному зростанню в середньостроковій перспективі.

